

Is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson

**Deall arweiniad NICE –
gwybodaeth i bobl sy'n ystyried y
weithdrefn, a'r cyhoedd**

Is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson

Deall arweiniad NICE – gwybodaeth i bobl sy'n ystyried y weithdrefn, a'r cyhoedd

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2004

I archebu copïau

Gellir archebu copïau o'r llyfryn hwn o Linell Ymateb y GIG; ffoniwch 0870 1555 455 a dyfynnwch rif cyfeirnod N0596. Mae copi Saesneg yn unig ar gael hefyd, rhif cyfeirnod N0595. Mae arweiniad ymyriadau NICE y seiliwyd y wybodaeth hon arno ar gael o wefan NICE (www.nice.org.uk). Gellir cael copïau hefyd o Linell Ymateb y GIG, rhif cyfeirnod N0594.

Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol

MidCity Place
71 High Holborn
London
WC1V 6NA

Gwefan: www.nice.org.uk

ISBN: 1-84257-659-3

Cyhoeddwyd gan y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol
Mehefin 2004

Gosodwyd y Testun gan Icon Design, Eton
Argraffwyd gan Abba Litho Sales Limited, Llundain

©Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol, Mehefin 2004 .
Cedwir pob hawl. Gellir atgynhyrchu'r deunydd hwn am ddim at
ddibenion addysgol ac at ddibenion nad ydynt yn gysylltiedig ag elw o
fewn y GIG. Ni chaniateir atgynhyrchu gan neu ar gyfer sefydliadau
masnachol heb ganiatâd ysgrifenedig uniongyrchol y Sefydliad
Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol.

Cynnwys

Ynglŷn â'r wybodaeth hon	4
Ynglŷn ag is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson	5
Beth y mae NICE wedi'i benderfynu?	8
Beth y mae'r penderfyniad yn ei olygu i chi	9
Gwybodaeth bellach	10

Ynglŷn â'r wybodaeth hon

Mae'r wybodaeth hon yn disgrifio'r arweiniad y mae'r Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol (NICE) wedi ei ddsbarthu i'r GIG ar weithdrefn a elwir yn is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson. Nid yw'n ddisgrifiad cyflawn o'r hyn y mae'r weithdrefn yn ei olygu – dylai tîm gofal iechyd y claf ei disgrifio yn fanwl.

Mae NICE wedi edrych ar p'un a yw is-thalamotomi yn ddigon diogel ac yn gweithio'n ddigon da i'w ddefnyddio'n rheolaidd ar gyfer clefyd Parkinson.

Er mwyn llunio'r arweiniad hwn, mae NICE wedi:

- edrych ar ganlyniadau astudiaethau ar ddiogelwch is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson a pha mor dda y mae'n gweithio
- gofyn am farn arbenigwyr
- gofyn am farn sefydliadau sy'n cynrychioli gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a'r cleifion a'r gofalmwyr y bydd yr arweiniad hwn yn effeithio arnynt.

Mae'r arweiniad hwn yn rhan o'r gwaith y mae NICE yn ei wneud ar 'ymyriadau' (gweler 'Gwybodaeth bellach' ar y dudalen olaf).

Ynglŷn ag is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson

Mae clefyd Parkinson yn effeithio ar yr ymennydd. O ganlyniad i'r effeithiau ar yr ymennydd, bydd cleifion yn ysgwyd, yn ei chael hi'n anodd i ddechrau neu roi'r gorau i symudiad, a gall eu cyhyrau sefydlogi. Mae'r pethau hyn fel arfer yn gwaethygu dros amser. Fel rheol, mae pobl yn cymryd meddyginiaethau i helpu, ond weithiau nid yw'r rhain yn helpu neu bydd y person yn profi sgîl effeithiau gwael. Yn achos rhai pobl, mae'n bosibl y bydd y meddyginiaethau yn helpu weithiau ond na fyddant yn helpu bryd arall. Os nad yw'r meddyginiaethau'n helpu neu os bydd y person yn profi sgîl effeithiau gwael, gall y meddyg drafod y posibilrwydd o gael llawdriniaeth ar yr ymennydd.

Mae is-thalamotomi, sef y llawdriniaeth y mae NICE wedi edrych arni, yn un math o lawdriniaeth ar gyfer clefyd Parkinson. Mae'n cynnwys rhoi nodwyddau tenau iawn yn yr ymennydd drwy dyllau bach a wneir yn y benglog. Anfonir gwres neu ynni radio-amledd ar hyd y nodwyddau ac fe'i defnyddir i ddinistrio rhan fach o'r ymennydd sy'n rhan o'r broses o reoli symudiad a elwir yn gnewyllyn is-thalamig.

Pa mor dda y mae'n gweithio

Yr hyn a ddywedodd yr astudiaethau

Nid oedd llawer o dystiolaeth ar gael ar is-thalamotomi a dim ond nifer fach o gleifion yr edrychodd yr astudiaethau arnynt. Mewn dwy astudiaeth o gyfanswm o 32 o gleifion, ymddangosai fel pe gallai'r cleifion reoli symudiadau yn well ar ôl y weithdrefn.

Yr hyn a ddywedodd yr arbenigwyr

Dywedodd yr arbenigwyr na wnaed digon o astudiaethau ar y llawdriniaeth i farnu p'un a oedd yn gweithio'n dda ar gyfer pobl gyda chlefyd Parkinson ai peidio. Dywedasant mai llawdriniaeth arall, sy'n defnyddio cerrynt trydanol ar y cnewyllyn is-thalamig, yw'r llawdriniaeth y mae'n well gan feddygon ei defnyddio. Gelwir hyn yn symbylu trydanol is-thalamig.

Risgiau a phroblemau posibl

Yr hyn a ddywedodd yr astudiaethau

Ymhlith y problemau a effeithiodd ar bobl a gafodd y weithdrefn is-thalamotomi roedd:

- problemau gyda symudiadau gwirfoddol (sef y rhai yr ydych yn meddwl am eu gwneud yn hytrach na'r rhai sy'n digwydd yn awtomatig)
- dirywiad yn y gallu i ddysgu a chofio gwybodaeth, ac o ran y cof byrdymor sy'n ymdrin â lleoliad pethau (a elwir yn gof gweithgar gofodol).

Mewn astudiaeth a ddilynodd hynt 66 o gleifion, roedd 27 o'r cleifion yn dioddef y mathau hyn o broblemau o hyd, bythefnos ar ôl eu llawdriniaeth.

Yr hyn a ddywedodd yr arbenigwyr

Dywedodd yr arbenigwyr fod y problemau posibl yn dilyn is-thalamotomi yn cynnwys:

- strôc
- symudiadau treisgar nad ellir eu rheoli ar un ochr o'r corff (gelwir hyn yn hemibalismws)

- anawsterau o ran y lleferydd, llyncu neu gerdded.

Roedd un arbenigwr yn poeni na ellir dadwneud effeithiau'r llawdriniaeth, ac y byddai angen i gleifion barhau i gael y llawdriniaeth pe byddai'r effeithiau'n diflannu.

Beth y mae NICE wedi ei benderfynu?

Mae NICE wedi penderfynu, os yw meddyg yn dymuno cynnal is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson, y dylai sicrhau bod y claf yn deall yr hyn y mae'r weithdrefn yn ei olygu a bod ansicrwydd o hyd ynglŷn â diogelwch y weithdrefn a pha mor dda y mae'n gweithio. Dylid sicrhau bod trefniadau arbennig ar waith fel mai dim ond ar ôl cael y drafodaeth hon y bydd y claf yn cytuno (rhoi caniatâd) i gael y weithdrefn.

Mae treial clinigol wrthi'n cael ei drefnu i edrych ar is-thalamotomi, ymhlith triniaethau eraill ar gyfer clefyd Parkinson. Mae NICE wedi annog meddygon i drafod y treial hwn gyda chleifion addas, gyda'r nod o'u cynnwys ynddo.

Mae NICE wedi argymhell y dylai'r penderfyniad o ran p'un a yw claf yn addas i gael is-thalamotomi gael ei wneud gan dîm o weithwyr gofal iechyd proffesiynol gwahanol gyda meysydd arbenigedd

gwahanol. Dim ond pan na fydd y meddyginiaethau ar gyfer clefyd Parkinson bellach yn effeithiol y dylid trafod y llawdriniaeth fel opsiwn gyda chleifion.

Mae'n bosibl y bydd NICE yn edrych ar y weithdrefn eto os daw gwybodaeth newydd i'r amlwg.

Sylwadau eraill gan NICE

Roedd yr astudiaethau a gofnodwyd hyd yma yn cynnwys pobl iau sy'n dioddef o glefyd Parkinson yn bennaf.

Beth y mae'r penderfyniad yn ei olygu i chi

Os nad yw'r meddyginiaethau yr ydych yn eu cymryd ar gyfer clefyd Parkinson bellach yn effeithiol, efallai fod eich meddyg wedi cynnig is-thalamotomi i chi. Mae NICE wedi ystyried y weithdrefn hon am ei bod yn gymharol newydd. Mae NICE wedi penderfynu bod ansicrwydd am fanteision a risgiau is-thalamotomi sydd angen i chi eu deall cyn cytuno iddo. Dylai eich meddyg drafod y manteision a'r risgiau hyn gyda chi. Efallai fod rhai o'r manteision a'r risgiau hyn wedi'u disgrifio uchod.

Gwybodaeth bellach

Mae gennych hawl i gael yr holl wybodaeth ac i gymryd rhan yn y penderfyniad a wneir am y driniaeth a gewch. Efallai y byddwch am drafod yr arweiniad hwn gyda'r meddygon a'r nyrsys sy'n gofalu amdanoch.

Gallwch ymweld â gwefan NICE (www.nice.org.uk) i gael gwybodaeth bellach am y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth Glinigol a'r Rhaglen Ymyriadau. Mae copi o'r arweiniad llawn ar is-thalamotomi ar gyfer clefyd Parkinson ar wefan NICE (www.nice.org.uk/IPG065guidance), neu gallwch archebu copi o'r wefan neu drwy ffonio Llinell Ymateb y GIG ar 0870 1555 455 a dyfynnu rhif cyfeirnod N0594. Mae'r dystiolaeth a ystyriodd NICE wrth ddatblygu'r arweiniad hwn hefyd ar gael o wefan NICE.

Os hoffech gael mwy o wybodaeth am glefyd Parkinson, mae Galw lechyd Cymru yn fan cychwyn da, ffoniwch 0845 4647, neu Galw lechyd Cymru Ar-lein (www.nhsdirect.wales.nhs.uk).

Dyddiad: Mehefin 2004